

ΠΑΡΑΣΙΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Αλφατζής Ε.Χ.-Καλύβα Β.-Κουκλίνου Α.

Η λέξη παράσιτο προέρχεται από την αντίστοιχη ελληνική λέξη παράσιτος, ‘αυτός που τρώει στο τραπέζι του άλλου’ και αυτό από το παρά (δίπλα από) και το σίτος, σιτάρι.

Τα παράσιτα κατοικούν σε ζωντανούς οργανισμούς και ως εκ τούτου αντιμετωπίζουν προβλήματα που οι ελεύθεροι ζωντανούς οργανισμοί δεν παρουσιάζουν. Οι οικοδεσπότες, οι μόνοι οικοτόποι στους οποίους τα παράσιτα μπορούν να επιβιώσουν, ενεργά προσπαθούν να αποφύγουν, αποκρούσουν και να καταστρέψουν τα παράσιτα. Τα παράσιτα χρησιμοποιούν πολλές στρατηγικές για να μεταφερθούν από τον ένα ξενιστή στον άλλο, μία διεργασία η οποία μερικές φορές αναφέρεται ως μετάδοση παρασίτου ή αποικισμός.

Παρασιτική Αρχιτεκτονική

Ο όρος Παρασιτική Αρχιτεκτονική αναφέρεται στις ευέλικτες και προσωρινές συχνά δομές, οι οποίες τρέφονται με υπάρχουσες κατασκευές, οι οποίες ενσωματώνουν τον ρόλο του οικοδεσπότη. Αυτή η ιδέα έχει λάβει ιδιαίτερη προσοχή από αρχιτέκτονες, που οραματίστηκαν την αρχιτεκτονική όχι ως ένα μόνιμα χώρο όπου οι άνθρωποι θα τον κατοικούν, αλλά ως ένα κίνητρο για κοινωνικές δραστηριότητες, ελευθερία και ατελείωτες μεταφορές.

Η παρασιτική αρχιτεκτονική επιτρέπει τη δημιουργία ευέλικτων δομών οι οποίες τρέφονται με υφιστάμενες υποδομές, προσφέροντας έτσι στέρεες απαντήσεις στα προβλήματα της πυκνότητας των πόλεων και της ανάγκης για προσωρινά καταλύματα. Επιπλέον, παρόμοια συστήματα παρέχουν δυναμικά μορφές με μεγάλη πολυπλοκότητα μέσω της απλότητας.

Είναι ενδιαφέρον να ερευνηθεί κανείς την εξέλιξη των αυτοσυντηρούμενων παρασιτικών δομών που εξελίσσονται με τη δημιουργία συναθροισμένων μορφών, τέλεια προσαρμοσμένων στους οικοδεσπότες τους. Η διαδικασία ανάπτυξης του παρασίτου είναι εμπνευσμένη από αποικίες μυκήτων, τη μορφολογία τους, τις φωλιές και τα κουκούλια. Η υπόθεση είναι ότι η ανάπτυξη των μορφών αυτών, ικανές όπως είναι για προσαρμογή στο δομημένο περιβάλλον δίχως να επηρεάζουν τη σταθερότητα της υπάρχουσας υποδομής, παρέχει εύκολες και χαμηλού κόστους λύσεις για επέκταση και αναζωογόνηση του αρχιτεκτονικού χώρου. Επιπλέον, η φυσική διαδικασία ανάπτυξης αυτού, του επιτρέπει την ατελείωτη εξέλιξη και εμφάνιση πρόσθετων χώρων μέσα σε μια πόλη όσον αφορά των χαρακτήρα του τοπίου και τις τωρινές ανάγκες του ανθρώπου. Τα τελικά ευρήματα μας προτείνουν νέους τρόπους χωρικής αντίληψης και εισαγάγουν μια στρατηγική για την εκμετάλλευση του χώρου.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα κτίσματα είναι τεράστια, μόνιμα και στατικά, προσδίδοντας μια ανικανότητα στο να διαχειριστεί κανείς αυτή τη συγκεντρωμένη ενέργεια που συγκρατούν στις υποδομές τους. Παρ’ όλα αυτά, ο 20^{ος} αιώνας έχει γίνει μάρτυρας της

ανάδειξης κτισμάτων που χρησιμοποιούν για πρότυπό τους τη φύση ως δημιουργική κατεύθυνση για τις φόρμες τους. Όπως και οι ζωντανοί οργανισμοί που αναπτύσσονται κάτω από συγκεκριμένες περιβαλλοντικές συνθήκες και προσαρμόζονται αναλόγως, έτσι και αυτές οι αρχιτεκτονικές μορφές επιδρούν και εξελίσσονται σε αρμονία με τις φυσικές δυνάμεις. Αυτή η προσέγγιση, η οποία απαιτεί την συνδυασμένη προσπάθεια βιολογίας και επιστήμης, επικεντρώνεται στη γεννεσιουργό διαδικασία του κτίσματος και εξασφαλίζει τη δημιουργία ισοροπημένων μορφών σε αντιστοιχία με το φυσικό τους περιβάλλον.

Παρασιτισμός – μια οικολογική σχέση

Στη βιολογία, ο όρος παρασιτισμός αναφέρεται στην οικολογική σχέση μεταξύ δύο οργανισμών, όπου ο ένας οργανισμός, το παράσιτο, δέχεται και εκμεταλλεύεται τα πλεονέκτημα από τον οργανισμό υποδοχής του. Τα παράσιτα εξελίσσονται σε απάντηση στους αμυντικούς μηχανισμούς του εκάστοτε οικοδεσπότη τους, παρουσιάζοντας έναν υψηλότερο αναπαραγωγικό βαθμό σε σχέση με τους οικοδεσπότες τους. Στην πραγματικότητα, τα μισά από όλα τα είδη των οργανισμών που υπάρχουν είναι παράσιτα, που δημιουργούν ένα συνεχές σύστημα αλληλεπιδράσεων μεταξύ των ειδών, το οποίο διαπραγματεύεται τη φυσική ισορροπία. Υπάρχουν αρκετές κατηγοριοποιήσεις των παρασίτων σχετικά με τους οικοδεσπότες. Οι περισσότεροι σημαντικοί τύποι παρασίτων μπορεί να είναι είτε ενδοπαρασίτα, οι οποίοι κατοικούν μέσα στους ζωντανούς οικοδεσπότες τους, ή εξωπαρασίτα τα οποία εξαρτώνται από άλλον οργανισμό αλλά δεν βρίσκονται μέσα στους οικοδεσπότες τους.

Μυκητιασικές μορφογενέσεις, αποικίες, φωλιές και τα κουκούλια, σε συνδυασμό πάντα και με τη παρασιτική συμπεριφορά, μας παρέχουν δυνατότητες για την εφαρμογή αυτών των φυσικών κανόνων ανθρωπογενείς περιβάλλοντα. Η ανέγερση κτισμάτων, τα οποία από τη μια πλευρά 'τρέφονται' μέσω υπάρχοντων κτιρίων και από την άλλη αναπτύσσονται σε σχέση με τις φυσικές δυνατότητες του χώρου, μπορεί να αποτελέσει την απάντηση στο πρόβλημα των πυκνοκατοικημένων πόλεων.

Μια αναλυτική προσέγγιση της παρασιτικής αρχιτεκτονικής

Αυτή η εξερεύνηση έχει σκοπό να θεμελιώσει το κατάλληλο μεθοδολογικό πλαίσιο μελέτης της θεωρίας της παρασιτικής αρχιτεκτονικής (βλ. Glaser και Strauss, 1967). Αυτή η μεθοδολογία μελέτης θα είναι κατάλληλη, λόγω της έλλειψης διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με παρασιτική αρχιτεκτονική, και ως εκ τούτου θα πρέπει να χρησιμοποιήσει για τον εντοπισμό της θεωρία, προ υπάρχουσες έννοιες, άγνωστες γενικά. Αυτός ο τρόπος προσέγγισης και μελέτης της θεωρίας μπορεί να εκπροσωπήσει καλά την πρώτη φορά κατά την οποία η παρασιτική αρχιτεκτονική έχει δομηθεί αυστηρά εντός μεθοδολογικού πλαισίου, και ως εκ τούτου θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα μοναδικό μανιφέστο για το θέμα.

Τρία είναι τα θέματα πάνω στα οποία αναλύεται η βάση της παρασιτικής αρχιτεκτονικής και τα οποία αποτελούν τα σημεία από τα οποία προβάλλει η αρχιτεκτονική διαλεκτική της έννοιας. Τα τρία θέματα που ξεκινούν από αφηρημένα στοιχεία, όπως η κατάσταση και η σημασία της διαφορετικότητας στα πρώτα στάδια της δημιουργίας της θεωρίας. Όπως αναπτύσσονται αυτά τα τρία θέματα αφηρημένα, οι αναδυόμενες ιδιότητες της θεωρίας θα συσσωρεύουν συσχετισμούς μεταξύ των τριών θεμάτων ώστε να διαμόρφωσουν ένα ολοκληρωμένο θεωρητικό πλαίσιο (Glaser, B., και Strauss, A. 1967. P40). Αυτές οι συσχετίσεις αποτελούν τον πυρήνα της αναδυόμενης θεωρίας, και μπορεί ενδεχομένως να χρησιμοποιηθούν για να εξηγήσουν ή να προβλέψουν (Glaser, B., και Strauss, A. 1967. Σελ.31) μια θεωρία που βρίσκεται εμμέσως στο θέμα των παρασιτικών αρχιτεκτονική.

Η υπόθεση των τριών θέματα έχει συνοπτικά ως εξής.

Το πρώτο θέμα με τίτλο «**περιβάλλουσα νοημοσύνη**» εξερευνά την ιδέα ότι η παρασιτική αρχιτεκτονική περιλαμβάνει την ικανότητα να έχει "αυτο επίγνωση" (to be self aware), και να " παίρνει" συνειδητές αποφάσεις. Αυτή η ικανότητα θα αποτελέσει ισχυρό εργαλείο για να εκμεταλλευτούν αποτελεσματικά τα κτίρια υποδοχής, και θα επιτρέψει στα παράσιτα ,να μάθουν, να αποθηκεύουν και να εκτελούν τις αποφάσεις που βασίζονται σε προηγούμενες εμπειρίες.

Το δεύτερο θέμα με τίτλο «**ο φόβος του μεταβατικού αγνώστου**» ('**fear of transient strangers'**) εξερευνά τις αρνητικές εκτάσεις που δόθηκαν στη παρασιτική αρχιτεκτονική . Αυτό το θέμα θα ασχοληθεί επίσης με τις "νομαδικές" και μεταναστευτικές ιδιότητες που αποδίδονται στην παρασιτικών αρχιτεκτονική, καθώς και τις επιπτώσεις που αυτό έχει στην εδαφικοποίηση (territorializing) και αποεδαφικοποίηση (de-territorializing) του δομημένου περιβάλλοντος.

«**Αστάθεια και αλλαγή**» Τέλος το θέμα αυτό θα διερευνήσει τις συνέπειες της παρασιτικής αρχιτεκτονικής στην αποσταθεροποίηση του δομημένου περιβάλλοντος. Με αυτό τον τρόπο αυτό το θέμα θα ασχοληθεί και θα κάνει υποθέσεις για τον αρχιτεκτονικό και κοινωνικό πλούτο που θα μπορούσε να αποκαλυφθεί, ως συνέπεια της επαναπροσέγγισης του δομημένου περιβάλλοντος προκαλώντας έτσι αλλαγές και δυναμισμό.

Βιβλιογραφία

- Jennifer Allen, Parasite Paradise : A manifesto for temporary architecture and flexible urbanism, NAI Publishers, 2003
- Michel Serres, Le Parasite (Το Παράσιτο), εκδόσεις ΣΜΙΛΗ, 2009
- Michael Weinstock, The Architecture of Emergence : The evolution of form in nature and civilization, Wiley Publications, 2010
- Georgia Kachri, Parasitic Ecologies (dissertation), 2009, <http://discovery.ucl.ac.uk/19040/1/19040.pdf>
- Sara Marini, Architettura Parassita, 2009
- <http://www.gerjanstreng.eu/files/T02%20essay%20parasitic%20architecture.pdf>
- <http://citymovement.wordpress.com/tag/parasitic-architecture/>
- <http://www.domusweb.it/en/architecture/parasitical-architecture/>
- <http://parasitic-architecture.webs.com/introduction.htm>